रातो बारुदु कविता संग्रह

मेरो कविता यात्रा

शारीरिक रूपमा दुर्बल नै किन नहोस् जुलुसको हुलमा पसेर नारा भट्याउन थालेपछि घचेटिएर, अँचेटिएर जसरी पनि गन्तव्य तर्फ सोझिँन बाध्यता हुँदो रहेछ । त्यस्तै भएको छ मेरो कविता यात्रा । कहिले साहित्यकार टोपलिएर चीन पुगेकोछ, कहिले सिक्किम गएर कविता गोष्ठीमा भाग लिएकोछ, कहिले अन्तर्राष्ट्रिय साहित्य समाज अमेरिकाका कविहरूको पङ्क्तिमा उभिएर कविता पाठ गरेकोछ। आफ्नै थातथलोमा हुने साहित्यिक कार्यक्रममा भ्याएसम्म सामेल नहुने कुरै भएन । चौतर्फी भाले बासेर बिहानीको सन्देश दिइरहँदास परेवाले पनि खोपबाट माकुरमाकुर गरेर जगत जगाउँने सूक्ष्म सङ्केत गरेजस्तै हुनसक्छ मेरो कविताको उत्कण्ठा । सानैदेखि साहित्यमा अभिरुचि भएको हुनाले कुनै एक विधामा घनिभूत लागेर उत्तम कृति सिर्जना गर्न सकूँ भन्ने सपना देखिन्थ्यो । राष्ट्रिय राजनीति र दलित संघर्षको आवश्यकताले मेरो सिर्जनाको विधा विविध बनेर छरिन पुग्यो । जीवनी, नाटक, उपन्यास, कथा, निबन्ध, नियात्रा, समीक्षा, इतिहास, अनुसन्धान जस्ता थुप्रै विधामा हातहाल्न पुगेँ । आख्यान क्षेत्र चाहारी सकेपछि काव्य मैदानतिर पनि किन पाइला नराखौं जस्तो लागेर विगत तीस वर्षदेखि झल्याकझुलुक मुन्टो उठाउँन लागेका केही कविता र वर्तमान पार्श्वचित्राङ्कित यो संग्रह पस्कने जमर्को गर्न पुगेँ ।

राष्ट्रिय घटनाक्रम होस् वा सामाजिक परिवेश, अगाडि देखिएका विषमताले छाति जलन भएपछि लेखेर वा बोलेर त्यसलाई उजागर गर्न नपाएम्म डहन

रातो बारूद ।नमर्ने रहेछ । बखत (बखतमा निस्कने त्यस्तै बल्कने घाउलाई कलमको सहाराले निचर्ने काम गर्दा कोरिएका शब्दहरू नै यो कविता सङ्ग्रह हो । यहाँ व्यञ्जना, अभिव्यञ्जना, अनुप्रास, बिम्ब, प्रतीक, कला, छन्द, रस, रङ्ग, अलङ्कार, श्रृङ्गार, झङ्कार जस्ता नसा नसामा नयाँ तरङ्ग पैदा गर्ने खुराकीय शब्द, शैली, प्रतुति नहुन सक्छन् । मेरो कलमले ताक्ने मूल विषय जातीय मुक्तिको प्रश्न नै हो र दलित समुदायभित्रको पीडा, प्रताडना, छटपटी, हुटहुटी, खलबलीलाई वैचारिक निकास दिने कविताको इरादा हो । यसै सन्दर्भमा भारतीय सौन्दर्यशास्त्री श्रवणकुमार लिम्बा भन्दछन्(“दलित सौन्दर्यशास्त्र भनेको आक्रोश हो, आवेग हो, दारुण हो त्यहाँ कलाको श्रृङ्गार पाइँदैन । जहाँ आफ्नी आमा र बहिनीहरूको चीरहरण भइरहेको छ, उता घर जलिरहेको छ त्यहाँ कलावादलाई खोजौँ रु”

मैले पढेका कतिपय कविताहरू शब्द र श्रृङ्गारले जग्मगाएका हुन्छन्, विषय वस्तुको हिसाबले डगमगाएका हुन्छन् फेरि पनि त्यस्ता रचनाहरू हाई(हाई भएकै पाइन्छन् । कतिपय कविताले विषय सन्दर्भ बेजोडले बोकेका हुन्छन्, प्रस्तुतिमा कम्जोरी लुकेका हुन्छन् । त्यस्ता कविताका सार नखोजी रूपहेरेर पन्छाइन्छ र

छायाँमा पारिन्छ । बंगलादेशकी लेखिका तसलिमा नसरिन भन्दछिन् ुउत्पीडितले साङ्लो चुँडाल्न बलगरेर निकालेको आवाज सबै भन्दा मिठो सङ्गीतमय हुन्छ ।ु मेरो कविता कुन मानकमा पर्दछ निक्र्योल गर्ने जिम्मा पाठकलाई ।

मेरा कविताले शास्त्रीय कविता विधाको विरासत बोक्न सकेको त छैन । तथापि वरिष्ठ साहित्यकार लीलबहादुर क्षत्रीको एउटा भनाइ सम्झें ुसाहित्य संविधान होइन आफै फुर्ने प्रावधान हो, यसले संसार हेर्न पाउनु पर्दछ ।ु अनि मलाई यसबारे सल्लाहा दिनुहुने निनु चापगाई, मातृका पोखरेल, सङ्गीत स्रोता, अनिल विरही, प्रकाश नेपाल लगायत साथीहरूको राय र हौसलाले मात्र यस विधा अन्तरगत प्रथम प्रकाशनको रूपमा ुरातो बारुद कविता संग्रहले जीवन रोजेको छ । मिहिनसँग भाषा हेरेर सघाउने प्रा। टीकाराम पाण्डेय तथा भूमिका लेखेर यस संग्रहलाई प्रमाणिकरण गरिदिनुहुने काव्यका सारथि डा। ताराकान्त पाण्डे लगायत यसकार्यमा परामर्श दिएर सघाउने सबै महानुभावहरूप्रति म अनुगृहीत पढेर अमूल्य सुझाव र प्रेरणा दिने पाठकहरूप्रति आभारी हुनेछु ।

छु ।

रणेन्द्र बराली